

ГЛАСИЛО ГЕОМЕТАРА

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

Одношaj измeдju грунтоvnице и катастра у Хрватској и Славонији

написао: STJEPAN VESEL, katastr. geometar

(Nastavak).

Razvoj katastra s obzirom na gruntovnicu.

Bavarska je izrabila ovo iskustvo, te je započela mirno i ustrajno da izvodi djelo, s kojim se ne može od svih sličnih uređaba nijedna, štogod ih postoji, s obzirom na premjer da upoređi.

Prijedlog dvorskoga povjerenstva za regulaciju zemljarine bje prihvaćen carskom Odlukom od 28. VII. 1817., te se tako imao da osnuje katastarski premjer na trigonometrijskoj triangulaciji. Nakon uspjelog pokusnog mjerenja, koje je bilo izvedeno prema predloženoj znanstvenoj osnovi u ljetu godine 1817. u Mödlingu kraj Beča, bje osnovan Patentom od 23. XII. 1817. stabilni katastar s premjerom na temelju trigonometr. triangulacije i s načelom, da se zemljište oporezuje po čistome prihodu. „Premjer imadu da izvode posebni znanstveno obrazovani i praktično uvježbani zemljomjeri vojničkoga i građanskog staleža“ (§ 8. Patenta), a zemljišnu procjenu treba da obave „u praktično gospodarstvo upućeni; te u poštenju i nepristranosti iskušani povjerenici“ (§ 10. Patenta). „Za premjer i mapovanje kao i za procjenu primit će oblasti i osobe, kojima je povjerenja izvedba, potanke upute, kojih će se propisi, koliko bude potrebno, posebnim okružnicama općenito obznani“ (§ 15. Patentu). God. 1824. izišao je napokon takav napatuk u popravljenome izdanju, koji je svim daljnjim napucima za poslove katastar. premjera služio kao mjerilo. Taj kao i svi daljni napuci idu za tim, da budu sve geodetske radnje, površinski računi i pismeni izraci zemljarinski sistematski i tako jednolično izrađeni, te će objektivna njihova vrijednost biti evidentna i uvijek reviziji pristupačna. U svrhu pohrane

operata zemljarinskoga katastra bjehu osnovani carskom Odlukom od 6. XII. 1812. pokrajinski arhivi mapa. Arhivari mapa imali su pokraj riješavanja arhivskih poslova da nadziru radnje reklamacijske i evidencijske. Poslovi premjeravanja bili su tehnički i administrativno organizovani u smislu hitne izvedbe.

Više od trideset godina iza osnutka stabilnoga katastra, kad su već sve austrijske zemlje — izuzevši Bukovinu, Tirol i jedan dio Galicije — bile premjerene na temelju trigonometr. triangulacije, bje s istim načelima uveden stabilni katastar i u zemljama ugarske državne zajednice odnosno u Hrvatskoj i Slavoniji carskim Patentima od 20. X. i od 31. X. 1849. Kod nas je bio katastarski premjer sasvim završen krajem osamdesetih godina prošloga stoljeća, a izveli su ga u bivšoj vojnoj Krajini časnici i potčasnici zajedničke vojske, te civilni geometri u bivšem građanskom dijelu.

Ma da je imao katastarski premjer savršene temelje, nabrao je u sebi kako u Austriji tako i kod nas dosta nedostataka poradi nagla postupka u sitnome premjeravanju i poradi preopsežne grafijske triangulacije (unutar četvorne milje t j. 20 sekcija). Kad je trigonometr. triangulacija i detaljni premjer došao pod građansku upravu, nastojali su da te nedostatke uklone usavršenjem sprava te proširenjem trigonometr. triangulacije i na točke IV. reda, a kod novijih supremjera gradova i vrijednijih zemljišta uveli metodu poligonskoga mjerenja i povećali mjerilo za izradbu mapa.

Ovakovim usavršavanjem radnja postigla se točnost, koja daleko nadilazi potrebe zemljarinskoga katastra, te se što dalje sve više išlo za tim, da se udovolji svrhama prometa s nekretninama i realnih kredita te potrebama graditeljskim. Umnažanjem naimе snimaka katastarskih mapa omogućilo se, da proizvodi katastarskoga mjerenja dolaze u širu javnu i privatnu uporabu. Carskom Odlukom od 13. XII. 1818. organizovan bje u Beču litografski zaood za katastarske radnje. Metode umnažanja katastar. mapa usavršile su se kasnije time, što je bio u Beču već god. 1861. uveden suhi tisak s razlikama minimalnim naprama izvornim mapama, a u Budimpešti prvih godina ovoga stoljeća zasnovano pomnažanje katastar. mapa fotografskom metodom.

Izvorni katastarski operati stupaju istom onda na snagu, kad se nakon njihova javnog izloženja u oglašenom roku proti njima ne javlja nikakav više prigovor, odnosno kada se i takovim opravdanim prigovorima udovoljilo očividnosnim postupkom mjerničkim.

Nakon toga služe radnje premjera kao temelj oporezovanju. Ali i ovakove radnje ne će moći trajno da pridrže svoje vrijednosti, ako se promjene, koje su s vremenom nastale u osobi posjednika ili u opsegu i težadbi zemljišta, u pravo vrijeme u njima ne budu provadale. Zato ustanovljuje već § 18. temeljnoga Patenta od god. 1817., da se imadu takove promjene premjerom u evidenciji voditi, te će biti porezom opterećen uvijek samo faktični posjednik i to u pravom razmjeru svoga posjedovanja. Za izvođenje takovih poslova bili su već u god. 1833. izaslani posebni geometri u one austrijske pokrajine, gdje je stabilni katastar već proveden bio. Njihov broj nije bio isprva velik, te su stajali pod nadzorom arhivara mapa. Godine 1861. bje izveden katastar. premjer i u posljednoj općini tirolskoj i time je bilo zaključeno osnivanje stabilnoga katastra u čitavoj carevini austrijskoj. Zakonom od 14. V. 1869. imale su se radnje katastar. premjera da podvrgnu reviziji u svrhu konstatovanja i provadanja svih kasnijih posjedovnih promjena, pa su se tom zgodom imali da poprave i svi oni nedostaci, koje je bilo katastar. radnjama primješalo ne sasvim besprikorno mjerenje geometara vojnika. Kada je bilo udovoljeno zadaći i ove općenite t. zv. mjerničke reambulacije, bje u god. 1883. Zakonom od 23. V. nprava zemljar. katastra decentralizovana i uvedena organizacija katastar. zemljarskog evidentovanja po kotarima. Na taj je način bio razvoj stabilnoga zemljar. katastra u austrijskoj carevini priveden k željenome dostojnom završetku.

II

U Ugarskoj odnosno kod nas u Hrvatskoj i Slavoniji je bio razvoj stabilnoga zemljar. katastra udario svojim posebnim putem, čim se uredba zemljar. katastra bila otela prvobitnome jakom utjecaju vojničke uprave dospjevši pod upravu zajedničkoga ministarstva finansija.

Opći austrijski građanski zakonik, koji je bio kod nas uveden nekako u isto ono vrijeme, kada se započelo bilo i s općim katastarskim premjerom, a tako i prvi naši zadružni zakoni, koji su bili stvoreni pod jakim utjecajem onoga zakonika, pogodovali su neograničenome individualizovanju vlasnosti nad nekretninama. Pače i nepotrebna cijepanja mlađih zadruga podupirale su oblasti same i pravni se promet s nekretninama bio najbujnije razvio baš u vrijeme, kad je već bio opći katastarski premjer u cijeloj zemlji završen.

Nove katastarske mape i ini zemljarinski operati mogli su tek kratko vrijeme da ostanu pravi izražaj stanja zemljišnih faktičnih posjedovanja. Trebalo je da se popune i poprave. Zbog toga je bio zajednički ugarsko-hrvatski sabor naredio, da se imadu katastar. zemljar. operati da ispravljaju prema promjenjenome stanju faktičnih posjeda, izdavši za taj posao ustanove u Zakon. članku VII. od god. 1875., i kasnije u Zakon. članku XXII. od god. 1885. te u Napatku za provedbu potonjega Zakon. članka.

Da porez bude plaćao faktični posjednik i u pravoj mjeri od svojega posjeda, brine se u prvome redu on sam, koliko je naime sam upućen u sadržaj svoga katastar. posjedovnoga lista, koji se nalazi u svrhu ubiranja zemljarine kod općinskoga poglavarstva odnosno kod gradskoga poreznog ureda. Ali je dužnost i općinskoga poglavarstva ne samo da provada po faktičnome posjedniku prijavljene promjene, koje utječu na zemljarinski iznos, već da i ureda radi pogrešne upise posjedovnih čestica ili površinskih odnosno zemljarinskih njihovih iznosa ispravi ili sâma, ili, ako je to nemoguće zbog pomanjkanja potrebnih isprava i podataka, da potrebu takovih ispravaka prijavi nadležnome finansijskom ravnateljstvu. Ova dužnost, koja tereti općinsko poglavarstvo odnosno gradski porezni ured, zove se očevidnost zemljarinskoga katastra.

Prijavljene promjene posjeda, nastale bilo kojim pravnim poslom, i pogrešne upise posjedovne zabilježuje općinski gradski očevidničar u „Popis očevidnosti br. I.“ Ovaj je Popis podloga ili bolje rečeno pregledno opravdanje za provedbu promjena u posjedovnim listovima, te se zaključuje krajem svake godine i šalje u jednome primjerku nadležnome finans. ravnateljstvu, dok drugi primjerak toga Popisa zadržaje za sebe opć. poglavarstvo odnosno gradski porezni ured kao nadopunjak katastar. posjedovnim listovima.
